

КОРУПЦІЙНІ «СХЕМИ» В СФЕРІ БУДІВНИЦТВА АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ

Анотація. У тезах доповіді здійснено короткий огляд найбільш поширених корупційних схем, що використовуються при будівництві автомобільних доріг.

Ключові слова: дороги, корупція, шахрайство, закупівлі, кошти.

Аннотация. В тезисах доклада осуществлен краткий обзор наиболее распространенных коррупционных схем, используемых при строительстве автомобильных дорог.

Ключевые слова: дороги, коррупция, мошенничество, закупки, средства.

Summary: The abstract of the report gives a brief overview of the most common corruption schemes used in the construction of roads.

Keywords: roads, corruption, fraud, procurement, money.

Дорожнє господарство є однією із найбільш корумпованих сфер економіки. Стрияє цьому, з поміж іншого, незаконна діяльність розпорядників та одержувачів бюджетних коштів. Левова частка розкрадань в галузі здійснюється через використання різноманітних корупційних схем. Нижче по тексту спробуємо розглянути топ п'ять найбільш поширених корупційних схем, що використовується при будівництві автомобільних доріг.

Схема №1 «Завищення вартості дорожніх і будівельних робіт». завищення вартості дорожніх і будівельних робіт є найбільш поширеною схемою привласнення бюджетних коштів. За результатами вибіркового узагальнення матеріалів кримінальних проваджень вдалось встановити, що зловмисники використовують такі схеми в 87,8% випадків. Суть маніпуляцій зводиться до того, що очікувана вартість робіт або послуг свідомо завищується замовником. завищення відбувається на етапах розроблення проектно-кошторисної документації (для будівництва, реконструкції та капітального ремонту) та затвердження кошторисної документації (для поточного середнього та дрібного ремонтів). Більш ризикованим є другий випадок, коли кошторисна документація складається і затверджується замовником самостійно на підставі дефектного акту. За такого підходу здійснити повноцінний контроль законності використання коштів практично неможливо. Різниця між реальною вартістю робіт та послуг і затвердженою осідає в кишенях чиновників та пов'язаних осіб.

Схема №2 «Створення штучної кредиторської заборгованості». Створення штучної кредиторської заборгованості на відміну від попередньої схеми не передбачає проведення жодних робіт чи надання послуг. Дорожні та будівельні роботи замовляються у підконтрольних замовникам будівельних підприємствах чи пов'язаних осіб. При цьому замовник всупереч бюджетному законодавству не має відповідних бюджетних коштів на здійснення авансування за підписаними

угодами. Таким чином, через відсутність коштів штучно формується кредиторська заборгованість перед підрядниками. Останні не отримуючи гарантованих авансових платежів звертаються до суду і стягують із замовників за рахунок державного бюджету суму авансових платежів та штрафні санкції. Отримані кошти розподіляються між замовником та підрядником.

Схема №3 «Штучний поділ предмету закупівлі». Суть схеми полягає в створенні штучних умов для проведення переговорної процедури закупівлі. Автомобільна дорога, яка потребує ремонту, навмисно поділяється на декілька часток (лотів). Очікувана вартість робіт або послуг за такими лотами встановлюється нижче межі визначеної Законом України «Про публічні закупівлі». Це дозволяє уникнути процедури відкритих торгів та укласти договори із «зручним» підрядником. Закономлені в такий спосіб кошти повертаються замовнику в майбутньому у вигляді «відкату».

Схема № 4. «Антиконкурентні узгоджені дії». У разі коли застосувати поділ предмета закупівлі складно, результати відкритих торгів спотворюється через антиконкурентні узгоджені дії учасників. Як правило, у відкритих торгах стосовно конкретного предмету закупівлі беруть участь декілька пов'язаних між особою суб'єктів господарювання. Такі суб'єкти господарювання часто знаходяться за однією адресою, мають спільних працівників, засоби зв'язку, використовують однакові форми документів, обізнані про персональну інформацію один одного, мають доступ до печаток та штампів; завжди беруть участь спільно в відкритих закупівлях, почергово отримуючи перемогу. За такого підходу будь-яка конкуренція із зовні нівелюється, а пов'язані особи гарантують перемогу один одному.

Схема №5 «Неоприбуткування зворотних матеріалів». Зазначена схема є не менш поширеною ніж попередні. Замовник всупереч нормативно-методичним вимогам свідомо не проводить облік отриманих зворотних матеріалів від фрезерування асфальтобетонного покриття. Це в подальшому призводить до створення неврахованих матеріальних ресурсів. Отриманий внаслідок фрезерування асфальтобетонного покриття гранулят (асфальтова крихта) реалізується замовниками через підконтрольні фірми за явно заниженою ціною. Далі такі фірми продають гранулят за ринковими цінами, а отриману різницю розподіляють між собою та чиновниками. Описана схема користуються особливою популярністю, оскільки фактично не передбачає прямого розкрадання бюджетних асигнувань.

Існування цих та інших корупційних схем призводить до настання суспільно небезпечних наслідків. За словами Б. М. Головкина, такі наслідки полягають у спричиненні матеріальної шкоди державі і суб'єктам господарювання, підриві їхньої ділової репутації, а також спричинення шкоди інтересам споживачів [1, с. 131]. З огляду на це, особливо важливим є подальше дослідження та аналіз існуючих корупційних схем незаконного використання бюджетних коштів у сфері будівництва автомобільних доріг. Це дозволить у майбутньому предметно підійти до розроблення механізму боротьби із вказаними видами правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Головкін Б. М. Поняття злочинності в сфері економіки. *Форум права*. 2013. №3. С. 128–133.

Науковий керівник – докт. юрид. наук, проф. Б. М. Головкін

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції
з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головіна*

Харків
«Право»
2019

Редакційна колегія:
д-р юрид. наук, проф. А. П. Гетьман;
д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
зав. лабораторії Ю. Г. Бойко

Протидія організованій злочинності і корупції : матеріали XIX Все-
П83 **укр. наук. конф. з кримінології для студентів, аспірантів та молодих**
вчених (м. Харків, 2 груд. 2019 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Го-
ловкіна. – Харків : Право, 2019. – 232 с.

ISBN 978-966-937-837-8

ISBN 978-966-937-837-8

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019
© НДІ вивчення проблем злочинності іме-
ні академіка В. В. Сташиса Національної
академії правових наук України, 2019
© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

Наукове видання

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головіна*

*Матеріали друкуються в авторській науковій
та літературній редакції*

Відповідальний за випуск *Б. М. Головін*

Оригінал-макет виготовлено на кафедрі кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77, ауд. 89)

Підписано до друку з оригінал-макета 28.11.2019.
Формат 60×84 $\frac{1}{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 16,92. Ум. друк. арк. 13,49. Вид. № 2348.
Тираж 60 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Дуюнова Т. В.
Тел. (057) 717-28-80